

תגובות

א. ד ש ז י ת מ ק ו ז מ י ו ת

טרם החמרי ויש רצון לשאול: היכן עמדתה של הפרנסות הדתית במעצות המקומיות? כלום היא נגדרת אחרי אחד משני המחנות, או שהיא נוקטת עמדה לפי ההזדמנות הישראלית? לצערנו, דל מספר הפרנסים הדתיים בהשוואה המקומיות. הרבה מהמגורים החרדים בוחלים לפי האינטרסים החמריים. הדת מצטמצמת אצלם בבית הכנסת ולו בעשתה חוקה להליכות זרים. אולם אשמים בדבר אף הפרנסים הדתיים. הם מאוחדים במלחמתם נגד חילול-שבת, מסעדות טריפה, ענייני דת אחרים, — הם בעצמם מפורגים בשאלות חברה ומוסר, ששומר תורה אמיתי קובע אף בתוך המשוך-ערוך, ולעתים לא נחוקות נגררים אחרי גוש ימני ושמאלי. בשאלות אלו אין עמדתם מצטיינת במקוריות יתירה.

שמא היה כדאי לכנס כינוס של פרנסים דתיים, שעם השתייכותם למפלגות שונות הריגים נאמנים לחוק התורה, ובעזרת אבשי-המכה מובהקים לקבוע עמדה אחידה אף בשאלות כלכלה וחברה. עמדה המבוססת על המפורש והמרומו בחוקת התורה.

ב. כ ר מ ל

הרבה שליחים לארץ ישראל בגולה. השדרה הקופסה, עפר הר-הזיתים ואף בקבוק היין של חברת "כרמל". דרך הכוון לים האדומים הסחוטים מעגבי הארץ, זרם אור הארץ והדר ללבבות יושבי הגולה. הבקבוקים היקרים מילאו תפקיד ציוני-חינוכי והם, בניגוד לשליחים אחרים, הביאו לתפוצות את בשורת ארץ-ישראל של מטה. זו ההולכת ומשתרשת בעמדות-כלכלה המפרנסות את יושביה, בעיקר, בעבודת אדמה. היקביים של הבא-

רון היו אחד הבסיסים הכלכליים הראשונים של היישוב החדש, וחברת "כרמל" — שחוגגת עכשיו ארבעים שנה לקיומה — היא שהפיצה את התוצרת ברוסיה, בארצות אירופה המערבית ובאמריקה. ימות-כרמל" היו ראשונים לגי"ש שיר גשר ממשי בין הארץ לבין ארצות הגולה.

התעשייה וההקלאות הארצישראלית התפתחו והסתעפו. היינות אינם כבר מקור-הכנסה יחידי וראשון במעלה. אולם היקב הניח יסוד לכלכלה יישובית, וחברת "כרמל" — להפצת התוצרת העברית בתפוצות. בגלל זכות זו יובלה הארבעים של החברה תורג מהגבולות של עסק פרטי מקבל אופי כללי.

ג. בחירות בנתניה

היישוב הקטן-הנאה על חופי ים התיכון, שנוסד לפני עשר שנים ומעלה על ידי צעירים רבי-המרץ, רובם ילידי הארץ, דור שני לבני המושבות העבריות ביהודה, שומרון ונגליה, — הפך בשנות-קיומו המעטות לעיר סואנת רבת-האוכלוסים, ברובת המפעלים ובמירוץ התפתחותה היא מתמודדת עם כרכים גדולים בארץ. נתניה קלטה אלפי תושבים מכל הסוגים; אלפי פועלים העובדים במפעליה השונים, במיוחד בחרושת היהלומים, משמשת קייטנה לעשירי הארץ; ופניה מיועדת להרחיב את גבולותיה, לקלוט תושבים חדשים ולהרבות במעשים.

מבחינה כלכלית ראוייה נתניה להערכה והשבח נוקף על חשבון פרנסיה רבי-המרץ. אולם מבחינה דתית-רוחנית, — קשה לומר, שנתניה הימנית-האורחית עדיפה מיישובים שמאליים מובהקים. השבת הישראלית מקופחת ברחובותיה — בתי-קפה פתוחים בשבת, כלי רכב מתרוצצים בגבולותיה; אף מוסדות דתיים חיוניים, שכל יישוב יהודי היה מקיימם עם היווסדה, נעדרים בה. ידוע פולמוס מחינוך בנתניה, פרנסי העיר. תאורתיים,

המטיפים לחינוך-אחיד, חינוך-אנדרוגי-נוס שאינו מסוגל לחנך לשום דבר, מסרבים לתמוך בבית הספר הדתי. בזמן האחרון, עם השפע שירד על העיר מהחישת היהלומים, נדחקו לגמרי לקרן-זווית ענייני תרבות ורוח — "וישמך ישראל".

נתניה הולכת לבחור בימים הקרובים ומעצת העיר. בין שני הגושים המתרוצצים על השלטון — הימין והשמאל, שעם כל ההבדלים הסוציאליים שבניהם מאוחדים ביחס שלילי לדת משה ויש-ראל, להווי מסורתי ולקביעת העניינים לפי מסורת-התורה, עומדת היהדות הדתית המאורגנת ב"מזרחי" וב"הפועל המזרחי", הטורחת לשוות דמות ישראלית ומובהקת לעיר-התורה הנאה ולעיר המקפלת בתוכה אפשרויות מרובות בעתיד. עד עכשיו היה פרנס דתי במועצה, אבל הוא לא נבחר על ידי היהדות הדתית המאורגנת ולפיכך היתה יכולתו כבולה במידה רבה.

בנתניה ישנם מאות יהודים שומרי-תורה. אנשים ופועלים. ישנם מאות המבקשים סיגנון מסורתי לעיר. להם ניתנה עכשיו להודמנות הרצויה להביע את דעתם. להיות משפיעים בחיי הציבור על ידי בחירת פרנסים העומדים על משמר ערכי-היהדות בעיר.

ד. ספרות קטנות

מלבד הספרות הכבדה, המיועדת לעיון, יש צורך בקונטרס ומעט-הסמות זרבי-האיכות, המרצה על רגל אחת בעניין מסויים ומקנה לקוראיו מושגי-בראשית על נושאים שונים. הקונטרס חשיבותו רבה במיוחד לנוער, שאין לו ארוך-רוח הדברים "כבדים" והוא בולע במהירות את הקל-הקצר. הקונטרס שולל דרך לספר, לשם כך נוצרה אספרייה רבת-הפנים של המחלקה לענייני הנוער הדתי על-יד הגהלת ההסתדרות הציונית, שהת-

חלה להוציא קונטרסים קטנים עד נושאים שונים, המכוונים לבסס השקפות יהודיות בנפש הנוער. עד עכשיו יצאו לאור שלוש חוברות מעניינות — "חינוך לאמונה" לד"ר א. בארט, "פסיכולוגיה של גיל הנעורים וההתבגרות" לד"ר א. בונאבנטורה ו"יסודות החינוך הלאומי" לד"ר י. וולפסברג — שכל אחת דורשת הערכה מיוחדת; אבל כאן אנו מציינים את עצם המפעל של ספרייה קטנה.

ענף שני של הספרייה הם קונטרסי-תהודה של אישים בציונות וביישוב, דור קא בלתי מפורסמים ביותר, שפעלו בשעתם גדולות לתנועה ולבנין הארץ. החוברת הראשונה על הרב יוסף גאטנבך ג'ש. ווינגארטן — מוציאה מתהום הנשייה אישיות רבנית גדולה מהונגאריה, שבישרה את חוץ הגאולה בארצה. מסוג זה הם כל האישים העומדים להתפרסם בספרייה מלבד החשיבות הספרותית-ההיסטורית של הספרייה הריהי מגלה את הלקה של היהדות הדתית בתנועת-ציון ובבנין הארץ.

הענף השלישי מיועד לספריוסוד בחינוך הנוער, דוגמת הספר הראשון שיצא לאור: "טעם המצוות בספרות ישראל" לפרופ' י. היינמאן.

הספרייה לכל ענפיה ממלאת חלק בספרות הדתית. יש לה כל הסיכויים להיות ספרייה עממית ראוייה לשמה.

ה. אפסות

קשה להפתיע את היישוב. הוא רגיל לגילויים המוזרים ביותר. דרך משל: לפני שבועות אחדים חלפה ידיעה בעיתונות, שה"בונד" מקיב סניף למפלגתו בתל אביב, שפירושו הוא: המפלגה השטופה בשנאת ציון מנסה להילחם בתוך ציון עצמה — בציונות. עכשיו מודיעים, שבקרב יתכנס כינוס ארצי של מתנגדי תכנית בילטמור. כינוס כזה היה מוזר אף לפני הטבח באירופה. ואילו עכשיו, כשהגולה היא גרדום לא בדרך המליצה — ביצד יכולים יהודים היושבים בארץ,

האכנים את עצמם, "ציונים" להתארגן לשם מלחמה בקרש-ההצלה האחרון? משמע, שהפרענות האיומה עוד לא חדלה לדמם של "אנשי הצדק" שבקרבתם, הח'שים שמא "קפחה" זכויותיו של מישהו, ואינם ניתנים את דעתם להצלה ממש מלוע הטורף של אחיהם ואחיותיהם.

ו. עזמות

בשנים האחרונות דעך כוכבו של ישעיהו קרניאל-עזמות, שהלך לעולמו באלה הימים. בעיתונות הימנית לא מצא מקום, ופיליטוני המפולפלים, המוקראים בראדיו, — לא ריתקו ביותר. כבר זמנו אולם בימים ההם, ימי "דואר היום" הירושלמי, מוניטים יצאו לפרקי-סאטרה המבדחים שלו בין הרבה קוראים. בייחוד מבין אנשי היישוב הישן. הוא היה בדרך-ככתב. עיקם כתובים, דרש גימטריה, הפריה בוטריקון, תיבל דבריו בסיפורי מעשיות, קינה בעקיצות חדות, — הקורא החמוני נהנה מדבריו, מבדיחות ר' עקיצותיו והדר עליה בחוג ידידיו ומכריו. היו לו כלים של פיליטוניסטון. לשון גמישה ועשירת ניבים, מלאי של בדיחות שונות, עין הליאה את המגוחך שבכל דבר, אלא הסר היה הטעם הדק, ולכן נכשל לעתים קרובות בבדיחות המר-נית. ילם היו לו הרבה קוראים. הרבה מעריצים. הוא עשה עניינים לקריאת עיתונים. זהו שבה גדול לעיתונאי.

בזמן האחרון נידם קולו הקורא החדש לא נענה לדבריו. לא נמשך אחריהם. קרה לו מה שקרה לרבים: עבר זמנו. אולם קוראיו הנחוקים זכרו לו הסדר בעודים "פטירתו הפתאומית, באמצע הריצה, הזכירה לו את הימים ההם, עת אצת עזמות היה גרם קודת רוח בפיליטוני מערב שבת לערב שבת.

הלך לעולמו איש-העט שבזמני שירת שירת חנון את העיתונות העברית. ה"סוף לה קוראים יזרם להם הנאה.

ו.